

Núm. 8, octubre-desembre 2003

Butlletí Informatiu d'història de l'educació

Edita: Departament Ciències de l'Educació.
Àrea de Teoria i Història de l'Educació.
Universitat de les Illes Balears
Amb el suport del Govern de les Illes Balears

En aquest número hi trobareu:

Celebrem dos anys de butlletí!	1
Llibres rebuts	3
Informacions d'interès	6
Bon Nadal i feliç any nou!.....	9

Comissió editora: Bernat Sureda,
Francesca Comas, Joana Estelrich,
Immaculada Pastor, Manel Santana
Correcció lingüística: Rosa de Ozollo
Maquetació: Catalina Ordinas
Adreça electrònica: dcebsg0@uib.es
DL: PM-2519-2002

CELEBREM DOS ANYS DE BUTLLETÍ !

Butlletí núm. 1, gener-març 2002

Amb aquest número 8 complim el segon aniversari del nostre Butlletí Informatiu d'Història de l'Educació. Des de la primera de 2002 hem anat editant-lo trimestralment, intentant mantenir els objectius que ens varen empènyer a donar-li cos i difusió.

El Butlletí Informatiu d'Història de l'Educació va respondre, des dels seus inicis, a la finalitat de mantenir informades totes aquelles persones de les Balears interessades per la història de l'educació. Publicacions, jornades i/o congressos, experiències didàctiques, investigacions, institucions, associacions, etc., tots relacionats amb el nostre àmbit d'estudi, han estat les informacions que ha intentat difondre el butlletí.

Al llarg d'aquests dos anys, però, el nombre de persones que s'han interessat pel al

Butlletí a poc a poc s'ha anat incrementant, s'ha estès fora de l'àmbit geogràfic al qual anava adreçat en els seus inicis, i hores d'ara ja són un miler les que el reben, entre les de les Illes Balears, d'Espanya i altres països europeus i sud-americans.

Però malgrat l'ampliació dels nostres lectors, hem volgut ser fidels als nostres objectius inicials que podrien resumir-se en un: informar de tot allò que considerem que pot interessar els estudiosos (acadèmics o no) de la història de l'educació. Per això hem anat informant sobre els llibres que ens arriben, hem donat notícia i hem fet la crònica de les trobades i els congressos de la nostra especialitat, hem intentat crear

consciència sobre la importància de mantenir el patrimoni i la memòria històrica sobre el nostre passat educatiu, etc. Hem introduït, també, altres temes lligats a l'ensenyament de la història de l'educació i a la seva presència a la xarxa d'Internet.

Hem de dir amb satisfacció que hem ampliat, i seguim ampliant de cada vegada més, el nombre de col·laboradors: les persones que ens envien llibres o informacions o que contribueixen en la difusió del Butlletí.

Tots, lectors i col·laboradors, rebeu el nostre més sincer agraïment .

Butlletí núm. 2, abril-juny 2002

Butlletí núm. 3, juliol-setembre 2002

Butlletí núm. 4, octubre-desembre 2002

Butlletí núm. 5, gener-març 2003

Butlletí núm. 6, abril-juny 2003

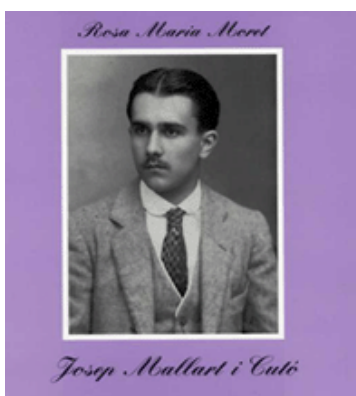
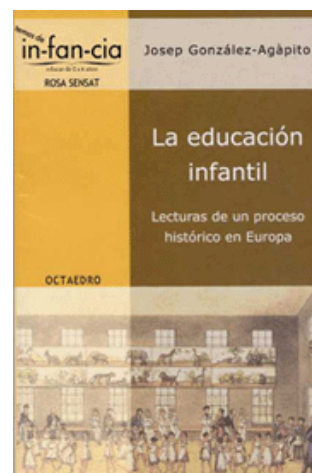

Butlletí núm. 7, juliol-setembre 2003

LLIBRES REBUTS

GONZÁLEZ-AGÁPITO, J. *La educación infantil. Lecturas de un proceso histórico en Europa*. Barcelona: Octaedro - Rosa Sensat, 2003. 142 pàgines.

Selecció de texts sobre educació infantil que recull la veu de pedagogs i pensadors més o menys coneguts per la majoria. Hi trobareu texts de Lull, Locke, Rousseau, Pestalozzi, Owen, Fröbel, Agazzi, Kergomarg, Decroly o Dewey. També s'hi inclouen altres autors seleccionats des d'una realitat catalana, com Alexandre Galí, Emili Mira o Dolors Canals, així com texts sobre experiències pedagògiques realitzades a Catalunya, com ara els parvularis de l'Ajuntament de Barcelona, l'aplicació del mètode Montessori, que reflecteixen, si més no, una realitat històricament silenciada, i de la qual és difícil donar a conèixer el pensament i l'acció dels pedagogs, psicòlegs i mestres que l'han influenciada.

MORET GUILLAMET, R. M. *Josep Mallart i Cutó*. Figueres: Institut d'Estudis Empordanesos, 2003. 92 pàgines.

Llibre editat per l'Institut d'Estudis Empordanesos amb motiu de les XVI Jornades d'Història de l'Educació als Països Catalans, que tingueren lloc a Figueres, el passat mes de novembre. A través d'aquest llibre, Rosa Maria Moret dona a conèixer, i reivindica alhora, la figura del psicopedagog empordanès Josep Mallart i Cutó. Els seus orígens, els seus mestres (fou alumne d'Antoni Balmanyà i Àngel Costal, mestres representatius de la renovació pedagògica catalana), la seva trajectòria formativa i autodidacta i la seva producció bibliogràfica (el llibre conté un recull bibliogràfic exhaustiu sobre Mallart), són alguns dels

aspectes que s'analitzen en aquesta obra.

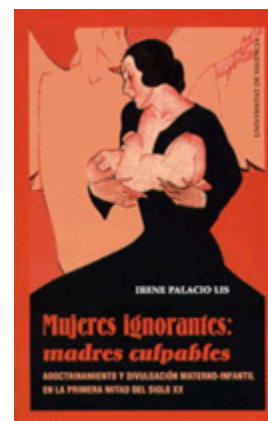
SERRA BUSQUETS, S.; SUREDA GARCIA, B. *Els joves a l'època contemporània, XXI Jornades d'Estudis d'Històrics Locals*. Palma: Institut Estudis Baleàrics, Govern de les Illes Balears, 2003. 306 pàgines.

L'obra recull les ponències i comunicacions presentades a les jornades que, amb aquest títol, tingueren lloc a la Casa de Cultura de Palma del 27 al 29 de novembre de 2002. Són ponències i comunicacions que tractaren d'aspectes molt diversos del tema com ara l'evolució de la condició juvenil, els models de formació dels joves, l'evolució de l'associacionisme juvenil, els canvis sociològics de la joventut, els models de política de joventut, etc. El llibre és un exemple de diàleg historiogràfic entre especialistes de diverses branques i especialitats històriques que s'aproximen al tema de la joventut, un tema que ha estat poc tractat i estudiat des de la perspectiva històrica.

PALACIO RUÍZ, L. *Mujeres ignorantes: madres culpables. Adoctrinamiento y divulgación materno-infantil en la primera mitad del siglo XX*. València: Universitat de València, 2003. 255 pàgines.

Llibre que analitza les diferents formes d'adroctinament en les tasques maternoinfantils que s'ha exercit sobre les dones al llarg de la primera meitat del segle XX, tan des de l'escola (higienedomèstica, puericultura, etc.) com des d'altres mecanismes com consultoris, *gotas de leche*, escoles maternals, exposicions maternoinfantils o publicacions diverses (*cartilles maternals*, codis, etc.). Aquesta obra evidencia com, entre final del segle XIX i la primera meitat del XX, la maternitat fou extreta de l'esfera privada per passar a ser objecte d'intervenció externa, i es convertí en un element més de control i poder sobre la dona.

La renovació pedagògica. Comunicacions de les XVI Jornades d'Història de l'Educació dels Països Catalans. Girona: CCG Edicions, 2003. 561 pàgines.

Tal com es fa referència en aquest mateix butlletí, el passat novembre tingueren lloc, a Figueres, les XVI Jornades d'Història de l'Educació als Països Catalans, fruit de les quals és aquesta publicació, en la qual es recullen les conferències i comunicacions presentades. Dues conferències, a càrrec de Joan Pere Le Bihan («El creixement de les escoles catalanes a Catalunya Nord») i de Jürgen Helmchen («*Quelle époque? Quelle histoire? Quelle université?*»), i prop de quaranta comunicacions entorn de les cinc temàtiques proposades (experiències i mestres renovadors del segle XX: del passat al present; renovació pedagògica i educació no formal; experiències renovadores a l'època democràtica; escola i educació a Figueres i a l'Alt Empordà; i els infants i el joc) conformen aquesta publicació.

Boletín de Historia de la Educación, núm. 37, novembre de 2003.

La Sociedad Española de Historia de la Educación (SEDHE) té un nou número del seu butlletí, que, a més de fer-ho arribar als seus socis per correu electrònic, es pot consultar a la pàgina web de la societat <<http://www.ehu.es/sedhe>>.

En aquest número hi trobareu informació sobre la Sociedad; informació sobre la tasca de recerca historicoeducativa de departaments, centres, associacions i institucions diverses; informació sobre col·loquis i congressos que han tingut lloc, o que s'han de fer, i informació bibliogràfica tant espanyola com internacional.

GAVALDÀ, A. (ed.). *L'Escola Catalana en el context de la renovació educativa*. Reus - Tarragona: Fundació d'Estudis Socials i Nacionals Josep Recasens i Mercadé, Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia de la Universitat Rovira i Virgili, 2003. 119 pàgines

El llibre és un recull de les ponències i les taules rodones sobre les antigues escoles del Col·lectiu d'Escoles per l'Escola Pública Catalana de les comarques tarragonines que varen passar a la xarxa pública durant els anys 80, en el marc de les Jornades de l'Escola Catalana a la Facultat de Ciències de l'Educació de la Universitat Rovira i Virgili, a l'abril de 2002. S'hi poden trobar ponències d'Antoni Gavalrà: *L'escola a la Catalunya del segle XX. Visió històrica i valors que s'hi han impartit*; de Marta Mata: *La formació dels mestres a Catalunya en el primer terç del segle XX*; de

Pere Darder: *La renovació pedagògica a Catalunya a partir dels anys 60: per quins objectius sorgí, què representà i com es desenvolupà*; de Pilar Benejam: *Aportacions fetes pels moviments de renovació pedagògica a la didàctica*; i de Carles Martínez: *El col·lectiu d'escoles per l'escola pública catalana: què representaven i quins objectius tenien?*

VILANOÛ, C.; MONSERRAT, J. (eds.). *Mestres i Exili*. Barcelona: INEHCA (Institut d'Estudis Humanístics Miquel Coll i Alentorn), ICE Universitat de Barcelona, 2003. 252 pàgines.

En aquest llibre es recullen les aportacions presentades en el marc de les Jornades d'estudi i reflexió sobre mestres i exili, que es feren a Barcelona els dies 3 i 4 de desembre de 2002. L'exili dels que varen haver de sortir del país, així com l'exili interior dels que quedaren sotmesos al règim franquista, s'analitza a través de personatges i experiències que recuperen part d'una memòria massa anys silenciada. A través de les aportacions que es recullen en aquesta publicació, es mostra la pèrdua d'horitzons dels que quedaren, les esperances frustrades dels qui fugiren pensant en un retorn que mai es produí, i la generositat dels que els acolliren i els retornaren l'esperança. En definitiva, la visió de l'exili dels mestres republicans vista des de la nostra perspectiva, però analitzada també des de la perspectiva dels països que els varen acollir, fou, en definitiva, la gran aportació d'aquestes jornades de reflexió publicades en aquest llibre.

INFORMACIÓ D'INTERÈS

Creació del Grup d'Estudis d'Història de l'Educació

La UIB ha reconegut com a grup de recerca el GRUP D'ESTUDIS D'HISTÒRIA DE L'EDUCACIÓ format per Dr. Bernat Sureda Garcia, Dra. Francisca Comas Rubí; Dr. Pere Fullana Puigserver, Sra. Joana Estelrich Blanch, Sra. M. Antònia Roig Rodríguez; Sr. Xavier Motilla Sales, Sra. Cristina Martí Úbeda, Sr. Joan Josep Burgès Mestre, i Dr. Manel Santana Morro, amb les línies de recerca següents:

- Història de l'escola (institucions educatives, mestres i educadors, manuals escolars, materials, etc.)
- Socialització i educació en l'àmbit històric (moviments juvenils, associacionisme i educació, etc.)
- Història del pensament pedagògic: producció i reproducció
- Història de l'educació com a disciplina i camp d'investigació

Per a més informació:

<http://www.uib.es/recerca/osr/proves_arees/educacio_historia_educacio.html>

XVI Jornades d'Història de l'Educació als Països Catalans. Figueres 12, 13 i 14 de novembre de 2003

La renovació pedagògica ha estat el tema central de les XVI Jornades d'Història de l'Educació que tingueren lloc a Figueres, els dies 12, 13 i 14 de novembre de 2003, organitzades per la Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana i per la Universitat de Girona (Departament de Pedagogia, Àrea de Teoria i Història).

En aquesta edició de les jornades s'han combinat alguns elements com conferències, sessions de treball, taules rodones, activitats culturals i lúdiques, presentació d'un llibre, etc.

Dues conferències inauguraren i tancaren les jornades respectivament: «El creixement de les escoles catalanes a la Catalunya Nord», a càrrec de Joan Pere Le Bihan, i «*Quelle époque? Quelle histoire? Quelle université?*», a càrrec de Jürgen Helmchen.

Quant a les sessions de treball, s'ha de destacar el canvi de dinàmica registrat en aquesta edició de les Jornades. Es feren servir les figures de relators, que exposaren una panoràmica de les comunicacions presentades, destacant-ne els punts més interessants, tenint en compte el posterior debat. Aquesta nova dinàmica va atorgar a les sessions de treball més agilitat, a la vegada que un major aprofitament dels

debats posteriors. Es presentaren un total de 37 comunicacions, repartides entre els cinc blocs proposats per l'organització: experiències i mestres renovadors del segle XX: del passat al present; renovació pedagògica i educació no formal; experiències renovadores a l'època democràtica; escola i educació a Figueres i a l'Alt Empordà; i els infants i el joc.

Especialment interessants i suggestives foren les taules rodones que, sota els títols de «Renovació Pedagògica en l'àmbit no formal a la segona meitat del segle XX» i «La Renovació Pedagògica a la segona meitat del s. XX a Galícia, País Basc i Castella», reuniren experts de diferents indrets. Jaume Trilla (Universitat de Barcelona), José M. Hernández (Universitat de

Salamanca) i Enric Puig (Institut Professional El Clot) participaren en la primera taula rodona; mentre que Antón Costa (Universitat de Santiago de Compostel·la), Paulí Dávila (Universitat del País Basc) i Santiago Esteban (Universitat de Valladolid) ho feren en la segona.

Altres activitats es combinaren al llarg dels tres dies de jornades. Rosa M. Moret presentà el seu llibre sobre Josep Mallart, editat per l'Institut d'Estudis Empordanesos amb motiu d'aquestes jornades.

Pel que fa a activitats culturals i lúdiques, cal destacar les visites a museus (Museu Dalí/Museu del Juguet de Figueres), i les visites a diferents indrets per tal d'observar experiències educatives renovadores (Pau / Boadella), així com un divertit sopar de germanor amb originals corrandes «historicopedagògiques» cantades pels mateixos organitzadors.

La participació fou notable i diversa, destacaren el gran nombre d'alumnes que hi assistiren, així com la diversitat de procedència dels participants.

En aquest mateix butlletí trobareu informació de les actes de les jornades.

Tercer Premi Leonor Serrano i Pablo. Maig 2004

L'Institut d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona convoca el Tercer Premi Leonor Serrano, d'història de l'educació, amb l'objectiu de fer emergir la tasca exemplar que professionals de la pedagogia i persones lligades amb l'Administració educativa han dut a terme durant el proppassat segle per a l'escola de Barcelona.

El jurat valorarà els projectes que plantegin l'estudi d'experiències pedagògiques renovadores realitzades a les escoles de Barcelona o des de les administracions, que tinguin com a àmbit d'actuació la ciutat de Barcelona, fins a l'any 2000, tant des de l'acció pública com des de l'acció civil i popular.

Els projectes d'estudi i recerca hauran de plantejar temes originals i inèdits, que omplin un buit en la realitat de la recerca historicopedagògica de Barcelona (històries de mestres, escoles, etc.); la metodologia de recerca i les fonts hauran d'estar explicitades i justificades. L'extensió màxima del projecte ha de ser de 10 pàgines (Word, DIN A-4, doble espai i una sola cara). L'extensió prevista per al text definitiu ha de ser d'entre 50 i 100 pàgines en el mateix format. La dotació del premi és de 4.500 euros.

Els projectes aspirants al premi s'hauran de presentar al Registre General de l'Ajuntament, als registres dels districtes o al de l'Institut d'Educació. El termini de presentació dels treballs finalitzarà el 31 de març de 2004, a les 14 h. Les sol·licituds s'han d'acompanyar, per duplicat, de: fotocòpia del DNI/NIF; currículum del/dels responsable/s del treball; nom del treball; i breu resum del contingut (màxim 1 full).

Per a més informació, us podeu adreçar a l'Institut d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona (Plaça d'Espanya, 5. 08014 Barcelona), Tel. 93 402 36 63, Fax. 93 402 36 60, correu electrònic: <imebatencio@mail.bcn.es>, adreça: <www.bcn.es/educacio>.

XII Coloquio Internacional AEIHM: Mujeres y educación. saberes, prácticas y discursos en la historia (Sevilla, 22-24 Abril de 2004)

Asociación Española de Investigación de Historia de las Mujeres i el *Seminario Interdisciplinar de Estudios de la Mujer*, de la Universitat de Sevilla, organitza aquest col·loqui que tindrà lloc a la Facultat d'Educació de la Universitat de Sevilla.

El col·loqui comptarà amb:

- Conferències, a càrrec de Simonetta Ulivieri, de la Universitat de Florència, i Pilar Ballarín Domingo, de la Universitat de Granada.
- Taules rodones sobre els temes següents: «*Saberes y prácticas de educación femenina en las sociedades preindustriales*» i «*Cambios sociales y educación en la vida de las mujeres*».
- Comunicacions, que s'hauran d'ajustar a alguna de les temàtiques següents:
 - a. Models i institucions per a la instrucció de les dones en les societats preindustrials.
 - b. L'accés de les dones a l'escolarització.
 - c. Educadores, mestres i professores.
 - d. Currículum i manuals escolars: la divisió sexual del saber.

El text de les comunicacions tindrà una extensió d'entre 30.000 i 32.000 caràcters (amb espais), lletra Arial 12, amb marges superior, inferior i dret de 2'5 cm, i esquerre de 3 cm (amb interlineat d'1'5 correspon a unes 13 o 14 pàgines).

Les comunicacions s'hauran d'enviar abans del 16 de gener de 2004 per a la seva acceptació definitiva pel Comitè Científic.

Quota d'inscripció:

* Associats/des de l'AEIHM, de la SEDHE, i estudiants de doctorat: 25 euros (sense comunicació), 40 euros (amb comunicació)

* Ordinària: 45 euros (sense comunicació), 60 euros (amb comunicació)

Abonament mitjançant transferència a: «Coloquio Educación Mujeres», en EL MONTE, ofic. San Francisco Javier 18 - 41018 Sevilla. Núm. de compte: 2098-0221-60-0132004393.

Secretaria del col·loqui:

XII Coloquio Internacional de AEIHM

Departamento de Teoría e Historia de la Educación. Facultad de Ciencias de la Educación.

c/ Camilo José Cela, s/n - 41018 Sevilla

Tel.: 95-455 16 72 (dilluns, de 16.30 a 18.30 h, i dimecres d'11 a 13 h)

Fax: 95-455 16 76

Correu electrònic: <coloquio2004@us.es>

Preinscripció: per rebre més informació, envieu el vostre nom i la vostra adreça electrònica a <coloquio2004@us.es>

..... *Bon Nadal i felix any nou per a tots els nostres lectors!*

Il·lustració de la portada del llibre, *Margarida*, (1928) amb textos i dibuixos de Lola Anglada.

Lola Anglada va néixer a Barcelona, l'any 1893. Les seves creacions literàries anaven adreçades, principalment, a nois i noies. En el seu vessant d'il·lustradora gràfica va ser deixeble de Joan Llaverias. Va col·laborar en diverses revistes infantils, com ara *En Jordi*, *En Patufet*, *La Nuri* o *La Mainada*. Abans de la Guerra Civil, Lola Anglada va publicar llibres de narracions, il·lustrats també per ella, que van tenir força popularitat. Entre aquests llibres hi ha *Monsenyor Llangardaix*, *En Peret* i *Margarida*. Després de la guerra, també va escriure i il·lustrar altres llibres, com *En Martinet*, *La Barcelona dels nostres avis* i *La meva casa i el meu jardí*. D'altra banda, va fer una notable col·lecció de nines que avui dia es pot visitar al Museu Romàntic de Sitges. Lola Anglada va morir a Tiana, l'any 1984.

Per saber-ne més:

CASTILLO, M. *Grans il·lustradors catalans del llibre per a infants*. Barcelona: Barcanova, 1977.

CASTILLO, M. *Lola Anglada o la creació del paradís propi*. Barcelona: Meteora, 2000.

GRANELI, F. *Lola Anglada*. Barcelona: Nou Art Thor, 1988.

..... *Des de les pàgines d'aquest butlletí, tots els qui hi treballem us volem dedicar aquesta nadala.*

Aquells que estigueu interessats a donar a conèixer publicacions i/o informacions diverses a través del proper butlletí, ens les podeu fer arribar enviant la informació a les adreces següents: <dcebsg0@uib.es> o <dcefcr4@uib.es> abans de dia 29 de febrer.